

Moskva och Riga 2011

Rapport från Folk och Försvars studieresa
19-25 mars 2011

www.folkochforsvar.se

Inledning

Den 19-25 mars 2011 arrangerade Folk och Försvar en studieresa till Moskva och Riga. Syftet med resan var att få ökad kunskap om förhållanden och faktorer som påverkar möjligheten till en fortsatt stabil och fredlig utveckling i Ryssland och Lettland. Vi studerade ländernas säkerhetspolitiska roller och relationer, men även förhållanden som rör rättssäkerhet, ekonomi, integration och mänskliga rättigheter.

I Moskva besökte vi bland annat Duman, Utrikesministeriet och forskningsinstitutet Carnegie. Vi träffade också journalister och företrädare för den ryska oppositionen. I Riga besökte vi bland annat Utrikesministeriet och Försvarsministeriet samt Swedish School of Economics. Programmet i sin helhet återfinns sist i rapporten.

Folk och Försvar vill främja möten och diskussion mellan människor. En styrka med våra studieresor är blandningen av olika åldrar, intresseområden samt yrkes- och organisationsbakgrunder. Det bidrar till givande diskussioner med breda perspektiv, vilket vi värdesätter högt. Deltagarna på den här studieresan bidrog i högsta grad till att lyfta fram ett brett spektrum av frågor och infallsvinklar samt en god stämning.

I början av studieresan delades deltagarna in i grupper med uppgiften att bevaka olika ämnesområden under resans gång. Följande reserapport redovisar deltagarnas intryck och iakttagelser under resan.

I utformandet och genomförandet av resan har Folk och Försvar haft ett mycket givande och värdefullt samarbete med Sveriges ambassader i Moskva och Riga. Vi vill framföra ett stort tack till ambassaden i Moskva och ambassadör Tomas Bertelman, försvarsattaché Håkan C. Andersson, förste ambassadsekreterare Katarina Szécsi Åsbrink samt övriga medarbetare. Ett stort tack framförs också till ambassaden i Riga och ambassadör Mats Staffansson, ambassadörens sekreterare Olga Rupeka, förste ambassadsekreterare Joakim Löfvendahl samt övriga medarbetare.

Vi vill även rikta ett varmt tack till Jan Almgård och Karlis Neretnieks för era bidrag till programmet i Moskva respektive Riga.

Lars Ekeman
Generalsekreterare Folk och Försvar

Innehållsförteckning

1) Politiskt styre och rättstatsfrågor	4
Författare: Anders Edward, Olof Erixon, Ewa Stenberg och Rune Thyselius	
2) Human Rights in Russia	6
Författare: Ulf Wickbom, Lars Jäderblom och Cecilia Helander	
3) Ekonomi, handel och energi	8
Författare: Jakob Hedenskog, Claes Arvidsson, Maria Nyberg Ståhl och Jan Joel Andersson	
4) Säkerhetspolitik	10
Författare: Bodil Ceballos, Jan Almgård och Eric Erfors	
5) Försvarspolitik	12
Författare: Marinette Radebo, Mikael Jansson och Peter Rådberg	
6) Program	15
7) Deltagarlista	20

1) Politiskt styre och rättsstatsfrågor

Anders Edward, Olof Erixon, Ewa Stenberg och Rune Thyselius

Ryssland

Ryssland har efter sovjetsystemets kollaps ett republikanskt statskick, med ett för sådana förväntade och normala funktioner; allmänna val till ett parlament, varur utgår delegering till en central regering och med en president som statschef. Landet är en federal stat, men med betydande maktbefogenheter koncentrerade till den centrala exekutiva nivån. Vad vi erfarit tyder dock på att det i formell mening i många avseenden oklanderliga statskicket behäftas med allvarliga brister i praktiken.

Det formella underlaget för regeringsmakten är parlamentet, Statsduman. Den domineras av partiet Enade Ryssland, och innehåller också tre andra partier; Kommunistpartiet, Liberaldemokraterna och Rättvisa Ryssland. Av dessa tre uppges Liberaldemokraterna och Rättvisa Ryssland för närvarande i allt väsentligt stödja majoriteten, och Kommunistpartiet endast i begränsad omfattning utöva någon opposition. Detta i formell mening – i och för sig oantastliga – förhållande förklaras av flera sagesmän bero på att någon effektiv politisk opposition inte är möjlig. Massmedierna, framför allt TV och radio, uppges i praktiken stå under regeringens kontroll. Sålunda skulle de tre största och tillika rikstäckande TV-kanalerna helt rapportera utifrån ett regeringsperspektiv. Det finns bara ett mindre antal oberoende tidningar och radiostationer, tillika med begränsad spridning respektive räckvidd.

Den formella oppositionen i statsduman uppges vara i vart fall delvis ekonomiskt beroende av stöd från regeringspartiet närstående intressen. Hur den därmed förhåller sig kan vi dock inte självständigt avgöra. Klart står emellertid att det för att kunna bildas ett politiskt parti, med rätt att ställa upp i allmänna val, krävs ett synnerligen omständligt registreringsförfarande, där tillstånd i allmänhet nekades, ibland på närmast bisarra grunder. (Under vår vistelse i Moskva nekades sålunda registrering av ett "Piratparti" efter mönster från den svenska förlagan, med hänvisning till att sjöröveri är olagligt i Ryssland.)

Oavsett de formella eller informella ägande- eller beroendeförhållanden som kan finnas i massmedierna förefaller möjligheten att utöva oberoende och objektiv granskning dessutom att vara inskränkt av personliga risker för journalister. 200 journalister uppges ha mördats under den senaste tioårsperioden och i inget (möjligen något enstaka) av dessa fall skulle någon ha fällts för brottet. Sådana förhållanden kan rimligen antas leda till ett betydande mått av självcensur.

Rättsväsendet ska i formell mening vara oberoende av den exekutiva makten, men de uppgifter vi fått tyder på motsatsen. Sålunda hämtas domare ofta från polis- eller åklagarväsendet, och utsätts dessutom regelbundet för en slags revision vari "kvaliteten" i deras dömande verksamhet bedöms. Domare som inte anses hålla måttet avsätts, och deras på detta sätt inskränkta självständighet kan rimligen antas påverka hur de dömer. (Det uppgavs av en källa t.o.m. att andelen fällande domar i brottmål nu skulle vara högre än under sovjettiden, och ligga på anmärkningsvärt hög nivå: över 95 %.)

Ryssland ligger på en föga hedrande plats 152 i Transparency Internationals lista. Polisväsendet uppgavs av flera källor vara nästintill helt genomsyrat av korruption, liksom f.ö. mycket stora delar av

samhällslivet i övrigt. Dessa säregna samhällspolitiska förhållanden synes – efter vad vi inhämtat – kunna härledas ur den kaotiska situation landet hamnade i efter Sovjetunionens sammanbrott, och särskilt de brådstörtade privatiseringar och utförsäljningar av statlig egendom som då genomfördes. Martin Åberg på svenska ambassaden yttrade i denna fråga bl.a. att ”under 90-talet kunde man inte bli premiärminister om inte var vän med oligarkerna, nu kan man inte bli oligark utan att vara vän med premiärministern”.

Sammanfattningsvis tonar bilden av en starkt auktoritär stat fram, en stat präglad av starka, komplexa och icke-transparenta ekonomiska beroendeförhållanden inriktad på status quo. En regeringsanknuten källa yttrade vid ett möte, uppenbarligen med avseende också på samtiden, att ”Ryssland har alltid varit en dysfunktionell stat”. Detta omdöme förefaller att hålla streck såvitt avser dagens Ryssland.

Lettland

Lettland har ett republikanskt statskick vari den lagstiftande församlingen, Saeiman, utses i fria, hemliga och allmänna val. Landet har haft frekventa skiften i regeringsmakten sedan självständigheten 1991. Partisystemet synes till det yttre, t.ex. genom de namn partierna antagit, vara grundat i för västeuropeiska förhållanden sedvanliga ideologiska skiljelinjer.

Emellertid uppgavs från olika håll att detta delvis var ett sken, flera partier skulle egentligen mer vara att uppfatta som uttryck för personliga ambitioner hos sina ledare, och bero av regionala, etniska eller ekonomiska intressen, än av ideologiska övertygelser. Sålunda återfinns t.ex. de flesta av de ryskspråkiga väljarna i ett visst parti. Vidare framfördes att det fanns anledning anta att tre stora partier i realiteten finansierades av var sin framträdande affärsman. Under senare tid har det också skett en koncentration av ägandet av massmedierna, både TV och tidningar, vilket uppgavs ha lett till ett visst mått av självcensur hos journalistkåren.

Frågan om medborgarskap för de av den stora ryskspråkiga minoriteten som ännu inte har sådant är ett för landet delvis svårhanterligt problem. Huruvida reglerna är lämpliga eller ej verkar dock vara en rent politisk fråga – de har inte bedömts strida t.ex. mot Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Själva tillämpningen av dem föreföll, av vad vi kunde inhämta, inte diskriminerande.

Rättsväsendets kvalitet och självständighet berördes bara av en sagesman och i ett avseende, bestående i uppfattningen att det kunde misstänkas att vid konflikt mellan ett nationellt lettiskt ekonomiskt intresse och ett utländskt sådant så skulle det lettiska intresset vinna företräde i domstol.

2) Human Rights in Russia

Ulf Wickbom, Lars Jäderblom och Cecilia Helander

Most important of all human rights is the right to have a hope for the future. Freedom is the vehicle for hope. You must have freedom from hunger, thirst and other physical threats. You must have freedom to express your thoughts, freedom to assemble and freedom to elect the people to represent you in public life.

Human rights in Russia can be viewed in the conventional way. How are minorities treated? But human rights could also be measured in regards to hope among the majority of the citizens. According to Denis Volkov, sociologist at Levada Center, hope has increased in Russia. "But" he adds, "expectations have decreased. People are more satisfied than during the turbulent 1990s but expecting less and less".

Another interesting way of measuring hope is the impact of social media. 45 million Russians have access to the Internet. Only 6-8 million use it actively to discuss public affairs, not least rampant corruption, the abuse of power and the bias of the legal system. But "The Party of the Internet" is much smaller than "The party of TV", whose members accept the message from the state controlled television.

Denis Volkov was a participant in the panel at a discussion at the Swedish Embassy on March 22, 2011. The ambassador Tomas Bertelman had invited young people in public life and a group of students from Moscow. One of the students said, that she was happy about her life. Her material standard of living was higher than that of previous generations. She didn't hope for more. Anton Archipov, former liberal politician and at present a businessman, quipped: "Even a prisoner is happy when he has food and shelter!"

The response was terse: "We don't want change. Change in Russia will bring about turmoil and chaos. We have had two revolutions in the past."

Anton Arhipov declared that he was not going to vote in the future, indicating that he had no hope of changing the present system. Lilja Stjeglova, founder of the organisation Foundation of Democratic Development, was of the same opinion. "There is no party that represents me." Dimitri Gudkov, member of the party A just Russia, agreed to some extent.

"We see the same old parties, the same old faces and the Duma has no power over the executive branch. Our only hope is a constitutional change. We must vote to challenge the overall majority of United Russia". United Russia is the party of president Medvedev and prime minister Putin.

Countries can be measured by describing the prevailing mood of the nation, according to the French political analyst Dominique Moisi. He sees three different feelings behind politics: Hope, humiliation and fear. Russia is a panoply of emotions. There is hope for a better life, if revenue from oil and gas exports will continue to rise. There are sentiments of humiliation after the collapse of the Soviet Union and the bankruptcy of Russia in the late 1990s. There is fear of revolution in a country where every family has memories of previous upheavals.

Will the basic human right of hope become a reality in the future? Will the elections to the Duma in 2011 and the presidential election in 2012 bring any change? Torbjörn Sohlström, minister at the Swedish Embassy, argues that Russia faces three possible scenarios.

The first scenario is called Muddling through. The regime will try to keep people happy through an increased standard of living. In many countries this development leads to the rise of a middle class with aspirations to have a say in public affairs. In Russia this class will continue to be small in relation to the majority of the citizens. High oil and gas prices are crucial to this Continuation of the present situation.

The second scenario is Modernization. Russia could not only rely on income from raw materials to raise the stand of living, but also use strong public finances to invest in other industries. President Medvedev is regarded by some observers to be edging towards this choice of route, also by understanding that freedom is a prerequisite as well as the reduction of corruption. The presidential election will be an indicator of the will to bring about real change in the country.

The third scenario, according to Torbjörn Sohlström, is Mobilization. It corresponds to Diminique Moïsis idea of humiliation as a driving force. A Russia, that is too weak to boost GDP, and too scared to modernize, will resort to a chauvinistic policy in it rhetoric and actions in foreign policy. A meeting with Mikail Nenjasev, member of United Russia and the defence committee of the Duma, indicated that feelings of this kind already exist in today's Russia. Mr. Nenjasev reacted strongly against any hint of Russian weakness in international affairs and at any accusation the regime was bullying its own citizens. He accused Sweden of not protecting the human rights of the Russians in Latvia. In this third scenario there is not much hope for the Russians and an uncertain future for Russia's neighbors.

There is political change in the Arab world, confusing and violent, but nevertheless change. Modernization is the keyword in China, India and Brazil. Russia, as the opposition politician Vladimir Milov put it, "is the only big country that is still stuck between the past and the future".

3) Ekonomi, handel och energi

Jakob Hedenskog, Claes Arvidsson, Maria Nyberg Ståhl och Jan Joel Andersson

Ryssland

Den ryska ekonomin har i princip återhämtat sig till de nivåer som gällde före krisen 2008-2009. Det finns en utbredd insikt om att ekonomins råvaruberoende måste brytas, men också en likaledes utbredd uppfattning (utanför Kreml) om att det kommer att bli svårt att åstadkomma detta. Det finns ett klart samband mellan höjda oljepriser och minskad reformvilja, eller som journalisten Andrej Lipskij på Novaja Gazeta uttryckte det, "det är lättare att bara dela ut pengar än att genomföra reformer".

Priset för den växande korrruptionen och den kolossala ineffektiviteten i de oreformerade ekonomiska systemen växer dock snabbt. Detta betyder att oljeinkomsterna måste kontinuerligt öka för att kunna hålla jämn takt med de växande kostnaderna för korrruptionen och ineffektiviteten. Även med de idag mycket gynnsamma oljepriserna kommer detta förr eller senare inte kunna upprätthållas. Hur ekonomiska reformer skall gå att genomföra i ett system där politiken och ekonomin är mer eller mindre helt integrerade är också en stor utmaning.

Oppositionspolitikern Boris Nemtsov hävdade att Ryssland är en "bananrepublik". Exporten av energi står för 50 procent av den totala exporten, medan exporten av högteknologi utgörs av blott 0,15 procent. Importen och bytesbalansen växer och detta skapar underskott. Oligarkerna kontrollerar all ekonomi med Putin som den störste oligarken.

Tilltron till Medvedev som en drivande reformator saknas och osäkerheterna kring presidentvalet 2012 är stora. Vem kommer att bli maktens kandidat? Blir det Medvedev igen, Putin på nytt eller en tredje kandidat? Ingen vet om moderniseringsplanen är brukbar i teorin, men även om den skulle klara ett stresstest återstår implementeringen. En knäckfråga är nödvändigheten/viljan/förmågan att släppa på den politiska kontrollen. En misslyckad modernisering skulle inte bara få ekonomiska konsekvenser utan även kunna leda till spänningar inom Ryssland.

Under alla omständigheter finns det inte någon quick-fix, vilket betyder att handelsmönstret med fokus på energiexport kommer att bestå under överskådlig tid – och därmed det redan riskfyllda beroendet av en hög prisnivå. Samtidigt förestår stora investeringar för att över tid upprätthålla energiproduktionen. Man bör räkna med att energin även framledes kommer att vara ett viktigt medel i den ryska utrikespolitiken.

Det kan noteras att begreppet globalisering inte yttrades vid något enda tillfälle av Kremls företrädare. Snarare gav man i stället uttryck för en självtillräcklig uppfattning om Ryssland kombinerat med stormaktssurr. De utdragna förhandlingarna (17 år) om ryskt medlemskap i WTO skylldes enligt Konstantin Kosatjov, ordföranden i den ryska dumans utrikesutskott, helt och hållet på bristande vilja från "den andra sidan av bordet". Han hoppades dock på att förhandlingarna skulle avslutas under innevarande år.

Sverige är en av de 10 största investerarna i Ryssland, men vad det gäller handel ligger Sverige längre ned på listan. Det är höga trösklar för att komma in på den ryska marknaden, men väl där är man mycket gynnad.

Lettland

Lettland är inne i en återhämtningsfas efter den ekonomiska krisen. För att klara krisen genomförde landet en intern devalvering, där befolkningen fick bära bördan i form av höjda skatter, sänkta löner och ersättningar, vilka genomdrevs förvånande nog utan större protester. Budgetunderskottet, arbetslösheten, den stora utvandringen och de låga födelsetalen utgör fortsatta problem för Lettland. Landet har ett småskaligt näringsliv och den svarta andelen i ekonomin är tämligen stor (uppskattningsvis 25-30 procent).

Det ryska inflytandet i lettisk ekonomi är stort och Ryssland strävar efter att öka detta. Gazprom har monopol på att leverera gas till Lettland. Förryskningen av Lettland, som tidigare sågs som en svaghet, betraktas emellertid numera som en konkurrensfördel i ekonomiska kontakter med de tidigare sovjetrepublikerna.

Sverige fick ett dåligt rykte i Lettland i samband med finanskrisen, men det kan vara på väg att brytas nu. Emellertid lever minnet kvar av Sveriges agerande i samband med den sovjetiska ockupationen och annekteringen av de baltiska staterna.

4) Säkerhetspolitik

Bodil Ceballos, Jan Almgård och Eric Erfors

Ryssland

Ryssland vill visa att man är en makt att räkna med. Något som man gärna visar på det säkerhetspolitiska området. Ett vanligt sätt att göra sig påmind till omvärlden är dess dominans inom den europeiska gassektorn där gaskranarna har använts för påtryckningar.

Ryssland är ännu ej medlem av WTO men förhandlingar pågår. En av de stora stötestenarna har varit Georgien som vid ett flertal tillfällen meddelat att de har för avsikt att blockera Rysslands inträde i organisationen. Ryssland har sedan något år före kriget i Georgien blockerat import av georgiska varor. Möjligtvis finns det här en möjlighet till en kompromiss. I övrigt har Ryssland helt och hållet kategoriskt valt att inte ha någon politisk dialog på högsta nivå med Georgien efter kriget 2008. USA är numera mycket angeläget om att Ryssland blir medlemmar i WTO.

Efter att under några år delvis varit på kollisionskurs med det ukrainska ledarskapet har Ryssland nu en avsevärt bättre relation med sin västliga granne. Detta är prioriterat inte minst med tanke på de ryska militärbaserna som finns på Krim. Ett annat viktigt allierat land är Vitryssland. Ryssland har omfattande samarbete med Vitryssland i en hel del militära frågor däribland ett gemensamt luftförsvarssystem. Personkemin mellan det ryska ledarskapet (främst Putin) och president Lukasjenko har visat sig inte vara alltför lyckad.

Ryssland har allmänt en stor skepsis mot NATO-utvidgningen som beror på att Ryssland anser att en sådan utvidgning inte har några positiva fördelar för omvärlden. De är dock inte helt avvisande. Bl.a. uttrycktes på utrikesministeriet: "vi har inte fått frågan om medlemskap" och att ett närmande till Europa anses vara framtiden. Att använda våld utanför de egna gränserna anses inte prioriterat då stora problem finns på hemmaplan och i närområdet (Tjetjenien och Sydossetien).

Ett av de allvarligaste säkerhetspolitiska problemen är Rysslands minskande befolkning som dessutom påverkar möjligheterna till att rekrytera till de väpnade styrkorna. Den nya militärreformens mål att ha minst 1 miljon man i de väpnade styrkorna riskerar att inte kunna uppfyllas. För att kompensera för brist på personal och kvalificerad utrustning lutar sig Ryssland alltjämt mot sin kärnvapensköld.

Ett i allra högsta grad viktigt säkerhetspolitiskt mål är att hålla ihop den Ryska Federationen. En central ledningsstruktur ska försöka att underlätta detta. Mycket finns kvar att göra. Främst är det den socioekonomiska situationen i vissa områden som är mycket oroande. Norra Kaukasus är fortsatt ett område där inte full stabilitet råder. Framsteg har gjorts i Tjetjenien men vissa oroligheter har nu spridit sig vidare till andra republiker i området (Dagestan, Kabardino-Balkarien).

Att klimatpåverkan kan vara ett säkerhetspolitiskt hot erkänns men ges ingen större betydelse. Ett bestående intryck av vad Ryssland egentligen fruktar allra mest är ändå den egna befolkningen. Journalister, politisk opposition, det fria ordet, civil olydnad kan bekämpas ett tag – men inte i längden.

Lettland

Lettland är medlemmar i såväl EU som Nato. Nato är den viktigaste säkerhetspolitiska garanten för Lettland. Efter att under 90-talet haft ett ostadigt förhållande till sin östliga granne har nu situationen stabiliserats. Lettlands presidents besök i Ryssland under förra året är ett bevis på detta. Den stora tvistefrågan med Ryssland är fortfarande den ryskspråkiga befolkningens rättigheter.

Lettland är att betrakta som en mycket lojal anhängare av EU och Nato. Trots de statsfinansiella problemen som i praktiken halverat en liten försvarsbudget har Lettland valt att delta med trupp i Afghanistan.

Landet tycks nu ha klarat av de värsta åren efter finanskrisen och ekonomin är på väg att stabiliseras i jakten på ett fullvärdigt EMU-medlemskap. Fortsatt emigration av den egna befolkningen till andra europeiska länder kan så småningom bli ett allvarligt problem.

Den djupa ekonomiska krisen i landet har upplevts som det stora säkerhetspolitiska hotet. Att stå i ekonomisk beroendeställning till EU och IMF innebär en inskränkning av den nationella suveräniteten.

5) Försvarspolitik

Marinette Radebo, Mikael Jansson och Peter Rådberg

Militär förmåga

I Duman är försvarsfrågorna ett av de fem mest omdiskuterade områdena och det stämmer överens med vad väljarna tycker är viktigast. Ryssland är nu mitt inne i en mycket omvälvande militärreform där bland annat sex militärområden ska blir fyra. Man ska gå från fem miljoner krigsplacerade till en miljon vilket inkluderar att den tvååriga värnplikten ska bli ett år. Hela omställningen kräver ett helt nytt utbildningssystem. Demografin i Ryssland gynnar inte försvaret och de har mycket svårt att rekrytera personal i rätt ålder. Ett av de stora problemen i samhället är också alkoholism och de påverkar också rekryteringsbasen. För att lyckas kommer lönerna till officerare att öka för att göra yrket attraktivt.

Rysslands upprustning har av många uppmålats som ett framtida hot mot grannländerna. Vid diskussion med flera ryska politiker upplevdes detta som underligt och upprustningen beskrivs som naturlig för ett land som vill uppnå normal försvarsförmåga. Målet är att gå från dagens 10 % materielltillgång till minst 70 % tillgänglighet 2020. Budgeten för militärreform ligger på 20 miljarder Rubel över en 10 års period, vilket motsvarar 3-3.5% av BNP. Detta kan jämföras med USA försvarsbudget på ca 600 miljarder USD för samma period.

Ryssland vill vara självförsörjande vad gäller försvarsmateriel och satsar mycket på den egna försvarsindustrin. Man anser att ett beroende av utländsk industri skulle skada landets förmåga och man vill vara säker på att ha tillgång till det man behöver (Security of Supply). Det egentillverkade stridsflygplanet SU-35 är på väg att bli operativt och man räknar också med stora exportintäkter på stridsflygplanet. Rymdteknologi är ett av de prioriterade kompetensområdena som är mycket strategiskt för Ryssland och där man satsar mycket på kompetensuppbyggnad. Tryggheten för Ryssland vilar på de taktiska och strategiska kärnvapnen som används för att avskräcka och visa upp att den ryska björnen fortfarande är att räkna med.

Lettland har en yrkesarmé med 5000 anställda, med tillägg av 10 000 om man mobiliserar. Den ekonomiska nedgången har drabbat det lettiska försvaret hårt och man har haft en nedskärning med 40-60 % sedan 2007. Försvarsbudgeten ligger i dag på 1,08 % av BNP. Lettland har ett gemensamt MOD med staber och hemvärn. De har en incidentberedskap, men inte ett luftförsvar utan förlitar sig på sitt NATO-medlemskap.

2011 ska Lettland ta fram en 12 års plan för försvarsmakten. Det är politiskt rörigt i de baltiska staterna; Lettlands regering sitter bara i 1 år, medan de i Estland sitter i 3 år, vilket påverkar möjligheterna till långsiktighet även för försvaret. Försvarsministrarna i de baltiska staterna träffas ca 1 gång/månad för att diskutera gemensamma frågor.

Lettlands prioritering inom försvarsområdet:

1. Internationella operationer. Lettland har sedan 2003 varit med i ISAF styrkan i Afghanistan och sedan 2011 som del av NATO mission i Afghanistan. Man har idag 175 soldater (manöverförband) och ansvarar för logistik inklusive transporter. Man har uttalat att man kommer att stanna i Afghanistan så länge det behövs. Förutom ansvaret för logistik har Lettland prioriterat sin assistans i Afghanistan till uppbyggnad av:
 - o Polisstationer och Tingshus, där man också har utbildat domare
 - o Infrastruktur – man har sett till att 4 800 invånare får tillgång till vatten i Faryab, vilket är en del av "Aghanistan transition".
2. Flygbas Riga → NATO standard som ska vara operativ 2014
3. Lettland kommer att delta aktivt vid internationella övningar, framförallt inom NATO
4. Civila samhället

Internationella operationer och samarbeten

Ryssland har ett antal materielutvecklingssamarbeten med Indien och Indien är också Rysslands största kund. Produkter som inte är av strategisk betydelse och produkter man vill lära sig att tillverka kommer man att köpa på den internationella marknaden, framförallt från Israel, Italien och Frankrike. Ryssland känner inget ansvar för den politiska utvecklingen i de länder man exporterar försvarsmateriel till. De har en tillståndsmyndighet som företagen måste få tillstånd från innan export, men restriktionerna skiljer sig från Europas regelverk.

Ryssland har ett samarbete med NATO inom områdena missilförsvar, massförstörelsevapen, counter-narcotics, -piracy och terrorism. Samarbetet har återupptagits efter att det avbröts i samband med kriget i Georgien i augusti 2008. NATO och Ryssland räknar med att genomföra militära övningar igen från 2012.

Konstantin Kosatjov är ordförande i Utrikesutskottet och svensktalande efter att dels ha växt upp på sovjets ambassad i Sverige och därefter själv varit ambassadör där. Kosatjov presenterade Rysslands ställningstagande som skulle presenteras i Duman samtidigt som vi var på besök. Ryssland anser att Libyen är en självständig stat som själv ska ordna upp sina problem. Frågorna är många och exemplifierar Rysslands inställning: Varför väljer väst att göra insatsen mot Libyen och inte mot Jemen? Kan man lita på bilderna från CNN och att det verkligen har varit ett blodbad på den egna befolkningen? Resolutionen är bra men missbrukad och handlar enbart om flygförbud. Medvedjev tog personligt ansvar för att inte veto lades in mot FN-mandatet. Ryssland kan bli betydligt strävare efter detta och Medvedjev bör tänka efter. Putin jämförde också västerlänternas insats som medeltida korsriddare, vilket fick Medvedjev att kritisera Putin för uttalandet som han ansåg var väl grovt. Ryssland har idag ett vapenembargo mot Libyen, men de har 4 miljarder USD i utebliven fakturering för kontrakterade order.

Letternas samarbete med de nordiska länderna (inklusive de övriga baltiska länderna) och NATO är prioriterat. Man har genomfört ett antal övningar med Östersjöländerna. Man vill dela förmågor med andra länder och samarbeten är för detta en förutsättning. Sverige hade en mängd aktiviteter på 90-talet då Lettland bland annat fick överblivet materiel från Sverige, men det har i princip upphört. De senaste åren har de nordiska länderna efterfrågat de baltiska staternas del av det nordiska

samarbetet, men det har inte funnits någon vision från svensk sida. Ett Nordisk-baltiskt samarbete är bra men upplevs som svårt på grund av de olika staternas förutsättningar.

Kriget i Georgien tryckte på i debatten om ett medlemskap i NATO för Lettland. "Continuous plan" – man ansåg att NATO är lika starkt som det har varit de senaste decennierna och såg inga tecken på ett försvagat NATO. Lettarna ansåg också att det borde vara en FN mission och inte NATO som leder insatserna i Libyen.

På frågan om vad man tyckte om Sveriges solidaritetsförklaring och vad den betyder för Lettland blev svaret att man inte tycker att den har "kommunicerats" på ett bra sätt och att den betyder nog mer för svensk inrikespolitik än dess utrikespolitik. Lettland förlitar sig i första hand på NATO om det skulle bli allvar.

Hotbilden

Hotet mot Rysslands kommer inte från Kina och de båda länderna nämner inte varandra som hot. Rysslands största hot är regional och internationell terrorism, kärnvapenspridning ses också som ett hot och det tredje största hotet är narkotika och piratverksamhet När man talar om hot så bedöms det också efter hur farligt hotet är – har fienden förmåga, tillfälle och vilja att attackera?

Hotet mot Lettland ansågs ligga i cyberattack och terrorism. Tiderna har förändrats så Ryssland är inte det hot som det har varit. Lettlands är starkt beroende av rysk energi, 60 % kommer ifrån Ryssland, vilket gör att relationen blir komplicerad. Lettarna menade dock att ingen kan förutse vad som kommer att hända i Ryssland så man bevakar utvecklingen noga.

6) Program

Lördag 19 mars		
12:15	Avresa Stockholm(Arlanda) till Moskva (flight SK 730)	
16:20	Ankomst Moskva (Sheremetyevo International Airport)	Hotell: Golden Apple Boutique Hotel 11 Malaya Dmitrovka, Moscow 127006 Russia Tel. +7 (495) 980 7000 (6095)
18:30	Gruppmöte med information om programmet	Konferensrum Omega på Golden Apple Boutique Hotel
19:30	Middag	
Söndag 20 mars		
10:00	Möte med ryska journalister: · Andrej Lipskij, politisk chefredaktör på Novaja Gazeta · Gleb Bryanskij, reporter på Reuters	Konferensrum Omega på Golden Apple Boutique Hotel
12:00	Lunch	Golden Apple Boutique Hotel
13:30	Sightseeing: · Victory Park och Central museum of the Great Patriotic War · Röda torget · Kreml	
19:00	Middag	Restaurang Jolki-Polki
Måndag 21 mars		
08:10	Avfärd från hotellet	

09:00	<p>Briefing på svenska ambassaden</p> <p>1) <i>Rysk inrikes- och utrikespolitik samt ekonomi:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Tomas Bertelman, ambassadör · Torbjörn Sohlström, minister, chef pol avd · Martin Åberg, minister, chef ek avd · Tove Grönberg, 1 sekr., pol avd · Katarina Szécsi Åsbrink, 1 sekr., pol avd · John Svensson, 2 sekr. pol avd 	Svenska ambassaden Ulitsa Mosfilmovskaja 60
10:15	Kaffepaus	
10:45	<p>Fortsättning briefing</p> <p>2) <i>Rysk försvarspolitik och svenskt utvecklingsamarbete</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Håkan C. Andersson, Försvarsattaché · Kristina Henschen, Sida 	
12:00	<p>Möte med oppositionen</p> <ul style="list-style-type: none"> · <u>Vladimir Milov</u>, ledamot, byrån i <i>Federala rådet inom den förenade demokratiska rörelsen "Solidaritet"</i> och medordförande i <i>partiet för folkets frihet "För ett Ryssland utan godtycke och korruption"</i>. · <u>Ilja Jasjin</u>, ledamot, byrån i <i>Federala rådet inom den förenade demokratiska rörelsen "Solidaritet"</i> · <u>Boris Nemtsov</u>, ledamot, byrån i <i>Federala rådet inom den förenade demokratiska rörelsen "Solidaritet"</i> och en av grundarna av <i>partiet för folkets frihet "För ett Ryssland utan godtycke och korruption"</i> 	
13:30	Lunch på ambassaden	
15:15	Transport från ambassaden till Carnegie	
16:00	<p>Besök på Carnegie:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Nikolaj Petrov, rysk inrikespolitik 	

	<ul style="list-style-type: none"> · Lilja Shevstova, rysk inrikes och utrikespolitik · Andrej Rjabkov, rysk inrikespolitik 	
19:00	Mottagning hos Försvarsattachén	
Tisdag 22 mars		
09:15	Transport från hotellet	
10:00	Besök på utrikesministeriet: Alexander Kramarenko, chef för planeringsavdelningen	
12:00	Lunch	Restaurang Genatsvale
14:00	Avfärd från restaurangen till Duman	
15:00	Besök på Duman; <ul style="list-style-type: none"> · Konstantin Kosatjov, ordförande i Utrikesutskottet, <i>Enade Ryssland</i> · Mikhail Nenasjev, medlem i Försvarsutskottet, <i>Enade Ryssland</i> (Erik Finnås på svenska ambassaden tolkar) 	
19:00	Mottagning/diskussionsklubb på residenset Tema: <i>Why vote?</i> Moderator: Konstantin von Eggert, journalist Panelgäster: <ul style="list-style-type: none"> · Dimitri Gudkov, partimedlem, "<i>Rättvisa Ryssland</i>" · Ivan Ninenko, MR-aktivist och vice chef för <i>Transparency International</i> · Denis Volkov, sociolog, <i>Levada Center</i> · Anton Archipov, affärsman, tidigare liberal politiker · Lilja Sjtjeglova, ordförande, "<i>Foundation of Democratic Development</i>" 	Svenska ambassadens residens

	Samt studenter från journalistiska fakulteterna vid Moskvas Statliga Universitet (MGU) och Moskvas Institut för Internationella Relationer (MGIMO)	
Onsdag 23 mars		
08:00	Transport till flygplatsen (Sheremetyevo International Airport)	
11:30	Avgång Moskva till Riga (flight SU159) Lunch serveras på flyget	
12:10	Ankomst Riga Transport till hotellet	Hotell: Valdemars K.Valdemara 23 Tel. +371 6733 44 62
15:00-17:00	Briefing på svenska ambassaden: <ul style="list-style-type: none"> · Säkerhets- och försvarspolitik i relation till Nato, Ryssland och Skandinavien · Ekonomi · Civilsamhälleliga förhållanden i säkerhetspolitisk kontext 	Svenska ambassaden Andreja Pumpura Street 8 Tel:+371 6768 6600
19:00	Mottagning hos svenska ambassaden	Svenska ambassadens residens
Torsdag 24 mars		
10:00	Föreläsning om Lettlands integrationspolitik: Dr Andrejs Berdnikovs, Social and Political Sciences Research Institute och rådgivare i integrationsfrågor hos Lettlands kulturminister	Hotell Valdemars
11:30	Besök på Försvarsministeriet: <ul style="list-style-type: none"> · Janis Garisons, chef, krishanteringsdepartementet · Veiko Spolitis, parlamentssekreterare, Minister's Bureau 	

13:00	Lunch med Pauls Raudseps, IR magazine	La Boheme J. Alunana street 2 A
15:00-16:30	Besök på Stockholm School of Economics: · Anders Paalzow, rektor · Studenter	Strelnieku street 4a
20:00	Middag, värdskap Folk och Försvar	Restaurant Carlstons 38 Blaumaņa street
Fredag 25 mars		
09:15	Besök på Utrikesministeriet: · Välkomstord och introduktion av Girts-Valdis Kristovskis, utrikesminister · Föreläsning av ambassadör Argita Daudze, chef säkerhetspolitiska enheten Samt ytterligare medarbetare på ministeriet	
12:15	Lunch	
13:30	Besök på Ockupationsmuseet	
14:30	Fri tid	
15:30	Utvärdering och diskussion om resan	Hotell Valdemars
17:15	Avfärd mot flygplatsen	
19:05	Avgång Riga till Stockholm (flight BT 109)	
19:15	Ankomst Stockholm Arlanda	

7) Deltagarlista

Anders Edward	Kanslichef	Saco
Bodil Ceballos	Riksdagsledamot (MP)	Sveriges Riksdag
Cecilia Helander	Departementssekreterare	Försvarsdepartementet
Claes Arvidsson	Ledarskribent	Svenska Dagbladet
Eric Erfors	Ledarskribent	Expressen
Ewa Stenberg	Reporter	Dagens Nyheter
Jakob Hedenskog	Forskningsledare	FOI
Jan Almgård	Kapten och bitr. reseledare	Folk och Försvar
Jan Joel Andersson	Programchef	Utrikespolitiska Institutet
Lars Ekeman	Generalsekreterare	Folk och Försvar
Lars Jäderblom	Överste	Försvarsmakten
Maria Nyberg Ståhl	Ordförande	Allmänna Försvarsföreningen
Marinette Radebo	Informationsdirektör	Säkerhets- och försvarsföretagen
Mikael Jansson	Riksdagsledamot (SD)	Sveriges Riksdag
Olof Erixon	Jurist	Svenskt Näringsliv
Peter Rådberg	Riksdagsledamot (MP)	Sveriges Riksdag
Rune Thyselius	Direktör	Sjöland & Thyselius
Sofia Tuvestad	Programansvarig	Folk och Försvar
Ulf Wickbom	Journalist	Ulf Wickbom Media
Karlis Neretnieks	Genalmajor rtd	